

02.06.2009

**VALTIOVARAINMINISTERIÖ
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ**

18.5.2009

VM007:02/2008

Viite Kuntien valtioneuvostolle toimittamat vastaukset kunta- ja palvelurakennemuutostukseen liittyen

Asia **VALTIONEUVOSTON PALAUTE KUNTA- JA PALVELURAKENNE-
UUDISTUKSEN ETENEMISESTÄ**

Kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain mukaan kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja siihen kiinteästi liittyvistä sosiaalitoimen tehtävistä, on oltava vähintään noin 20 000 asukasta. Tämä valtioneuvoston palautekirje on osoitettu niille kunnille, jotka eivät ole vielä tehneet sitovia päätöksiä, mutta joilla on edellytykset muodostaa puitelain mukainen vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen täyttävä kunta tai yhteistoiminta-alue.

Hallituksen iltakoulu päätti marraskuussa 2007 kunta- ja palvelurakennemuutoksesta käsitellessään, että kaikilla kunnilla tulee olla päätökset kunta- ja palvelurakennemuutoksesta koskevan puitelain velvoitteiden toteuttamisesta ennen kuin valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon uudistuksen etenemisestä. Uudistusta ohjaavat peruspalveluohjelman ministerityöryhmä sekä parlamentaarinen seurantaryhmä päättivät kesäkuussa 2008, että sitovat päätökset puitelain velvoitteista tulee olla tehtynä 15.3.2009 mennessä.

Edellä mainitut linjaukset sisältyivät kunnille kesäkuussa 2008 lisäselvityksistä lähetettyyn palautekirjeeseen, jossa todettiin myös, että kunnilta tullaan vielä vuoden 2009 alussa kokoamaan tietoa uudistuksen etenemisestä. Tätä tarkoitusta varten sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto sekä Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos toteuttivat yhteisen kyselyn, jolla kartoitettiin sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamista kunta- ja palvelurakennemuutoksessa. Kyselyn vastausaika päättyi 17.3.2009.

Kyselyn vastausten perusteella kunnat ovat pääsääntöisesti tehneet päätökset rakenteellisista ratkaisuista puitelain keinoja hyödyntäen. Puitelain sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan, vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen täyttää 188 eli valtaosa kunnista. Aiesopimuksen tai vastaavan on tehnyt lisäksi 32 kuntaa. Sen sijaan ratkaisu tai päätös siitä, miten väestöpohjavelvoite tullaan täyttämään, puuttuu vielä 64 kunnalta.

Kyselyyn saapuneita vastauksia analysoidaan parhaillaan valtiovarainministeriössä, sosiaali- ja terveysministeriössä, Suomen Kuntaliitossa sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella. Vastauksista saatuja tietoja käytetään uudistusta koskevan valtioneuvoston selonteon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistusten valmistelussa. Kyselyn tulokset tullaan kokoamaan myös erilliseen raporttiin ja julkaisemaan kokonaisuudessaan selonteon antamisen yhteydessä.

Taluskriisi vahvistaa tarvetta kunta- ja palvelurakenteiden uudistamiselle kaikissa kunnissa

Kunta- ja palvelurakennemuutoksen käynnistämisen tarkoitus oli varautua pidemmän aikavälin toimintaympäristömuutoksiin. Meneillään oleva taluskriisi on vahvistanut entisestään tarvetta kunta- ja palvelurakenteiden uudistamiselle, ja kunnissa nähdään nyt mm. kuntatalouden heikkenemisen myötä arvioitua nopeammin toimintaympäristömuutosten seuraukset. Tarve löytää kustannustehokkaampia ratkaisuja palvelujen turvaamiseksi on nyt vielä suurempi kuin kunta- ja palvelurakennemuutoksen alkumetreillä.

Tässä tilanteessa on tärkeää turvata kuntien tulorahoitus. Hallituksen politiikka- ja kehysriihissä alkuvuodesta tehdyt päätökset turvaavat osaltaan kuntapalveluiden järjestämisen taloudellisia edellytyksiä. Tämä

ei yksin riittä vastaukseksi niihin haasteisiin, joita kunnat kohtaavat nyt ja tulevana vuosina. Kunta- ja palvelurakenneuudistuksessa edellytetyt rakennemuutokset edistävät osaltaan menojen kasvun hillintää ja ne ovat jatkossakin välttämätön edellytys sille, että palvelujärjestelmä kestää ikääntyvän väestön asettamat haasteet. Toimintaympäristön muutoksen vuoksi tarvitaan myös entistä nopeampaa tuottavuuden parantamista, jotta rahat ja työvoima riittävät palvelujen turvaamiseen.

Siksi on tärkeää, että ne kunnat, jotka vielä etsivät kumppania perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvän sosiaalitoimen järjestämiseen, tulevat sellaiset löytämään. Kunnat kantavat vastuuta myös palvelurakenteiden uudistamisesta ja tuottavuuden parantamisesta. Uudistuksen päätöksenteko- ja suunnitteluvaiheesta päästään aitoon palvelujen kehittämiseen, kun kunnat ovat tehneet rakenteellisia ratkaisuja koskeva sitovat päätökset. Rakennerratkaisuista edetään palvelujen sisältöihin, palveluprosessien kehittämiseen ja työnjakojen uudistamiseen. Kuntatalouden näkökulmasta erityisesti sosiaali- ja perusterveydenhuolto on perusteltua järjestää eheänä ja riittävän suurena toiminnallisena kokonaisuutena. Nykyisessä taloustilanteessa kuntien tulisikin tarkkaan arvioida, onko vastuunkantaminen palvelutoiminnan kehittämistä helpompaa itsenäisesti vai yhteistyössä muiden kuntien kanssa puitelain keinoja hyödyntäen.

Valtioneuvosto odottaa kunnilta päätöksiä ennen selonteon antamista

Kunta- ja palvelurakenneuudistusta koskevaa selontekoa valmistellaan siten, että se voidaan antaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokauden 2009 alkupuolella. Selonteko käsittelee uudistuksen etenemistä ja siitä annetun puitelain toteutumista. Selonteossa tullaan arvioimaan linjaukset ja toimenpide-ehdotukset niiden kuntien osalta, joilla ei ole siihen mennessä päätöksiä puitelain mukaisista ratkaisuista.

Kuntien päätöksenteon vauhdittamiseksi ja tukemiseksi valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat käyneet vuosien 2008–2009 aikana kunta- tai yhteistoiminta-aluekohtaisia neuvotteluja puitelain mukaisten ratkaisujen löytämiseksi kaikkiaan 36 sellaisen kunnan kanssa, joilla on ollut vaikeuksia saavuttaa puitelain mukaista väestöpohjavaatimusta. Suuri osa näistä kunnista on löytänyt neuvottelujen kannustamana ratkaisun puitelain velvoitteiden täyttämiseksi.

Niiden kuntien kanssa, joiden osalta puitelain mukaiset päätökset vielä tällä hetkellä puuttuvat, ei tulla ennen selonteon antamista käynnistämään uutta laajamittaista neuvottelukierrosta. Mikäli jokin kunta kuitenkin erikseen toivoo vastaavaa tukea ministeriöiltä, voidaan yksittäisiä neuvottelutilaisuuksia järjestää vielä kevään ja kesän 2009 aikana.

Ministeriöt kannustavat kunta puitelain mukaisten sitovien päätösten tekemiseen ennen selontekoa. Ne päätökset, jotka kunnat tekevät lähikuukausien aikana, ehditään vielä selonteossa huomioida. Tämä edellyttää, että kunnat ilmoittavat 15.3. jälkeen tehdyt päätökset erikseen valtiovarainministeriölle.

Hallinto- ja kuntaministeri

Mari Kiviniemi

Peruspalveluministeri

Paula Risikko